

הלכות הדרף היומי

מסכת בבא מציעא

תוכן

- א. אמר ליה זרעה חיטי ואזל הוא זורעה שערי ואשתדוף רובא דבאגא ואשתדוף נמי הנך שערי דיליה מסתברא דאמר ליה אי זרעתה חיטי הוה מקיים בי ותגזר אמר ויקם לך ועל דרכיך נגה אור.....2
- ב. נשתדפו כל שדותיו של מחכיר ואשתדוף נמי הא בהדיהו ולא אשתדוף רובא דבאגא מאי ... מסתברא דאמר ליה אי משום לתאי דידי הוה משתייר לי פורתא.....3
- ג. היתה שנת שדפון וירקון או שביעית או שהיו שנים כשני אליהו אינו עולה לו מן המנין 4
- ד. נותן סלע ופונדיון לשנה.....5
- ה. לא שנו אלא שזרעה וצמחה ואכלה חגב אבל לא זרעה כלל לא דאמר ליה אילו זרעתה הוה מקיים בי לא יבשו בעת רעה ובימי רעבון ישבעו.....6
- ו. רועה שהיה רועה והניח עדרו ובא לעיר ובא זאב וטרף ובא ארי ודרס אין אומרים אילו היה שם היה מציל אלא אומדין אותו אם יכול להציל חייב ואם לאו פטור.....7
- ז. פעם ראשונה ושניה זורעה ושלישית אינו זורעה ותניא אידך שלישית זורעה רביעית אינו זורעה.....8
- ח. בתרי זימני הוי חזקה הא כרבן שמעון בן גמליאל דאמר בתלת זימני הוי חזקה.....9
- ט. לא שנו אלא שזרעה וצמחה ואכלה חגב אבל זרעה ולא צמחה מצי אמר ליה בעל הקרקע כל ימי זרע זרעא לה ואזיל.....11
- י. המקבל שדה מחבירו בעשרה כור חטים לשנה ולקתה נותן לו מתוכה היו חטיה יפות לא יאמר לו הריני לוקח מן השוק אלא נותן לו מתוכה.....11
- יא. ההוא גברא דקבל פרדס מחבריה בעשר דני ... התם לא עבדא ארעא שליחותא הכא עבדא ארעא שליחותא ומודה רב אשי בעינבי דכדום ובשדה שלקתה בעומריה.....12
- יב. המקבל שדה מחבירו לזרעה שעורים לא יזרענה חטים חטים יזרענה שעורים ... תבואה לא יזרענה קטנית קטנית יזרענה תבואה.....12
- יג. מגבת פורים לפורים ואין מדקדקין בדבר.....13

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLlI7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדרף היומי

מסכת בבא מציעא

דף קו.

**א. אמר ליה זרעה חיטי ואזל הוא זרעה שערי ואשתדוף
רובא דבאגא ואשתדוף נמי הנך שערי דיליה מסתברא
דאמר ליה אי זרעתה חיטי הוה מקיים בי ותגזר אמר ויקם
לך ועל דרכיך נגה אור**

המקבל שדה¹ והתנה עליו בעל הקרקע שיזרענה חטים, ושינה זרעה
שעורים, ואכלה חגב או נשתדפה, אפילו הוכה רוב אותה הבקעה שהוא
מכת מדינה אינו מנכה לו כלום, שיכול לומר לו בעל הקרקע² אי זרעתיה
חיטי הוה מקיים בי (איוב כב פסוק כח) ותגזר אומר ויקם לך ועל דרכיך
נגה אור כלומר מה שתבקש מן היוצר ויעשה, ואני לא בקשתי בתחלת
השנה מן השמים שיצליחני בשעורים אלא בחטים והרי מזלך גרמה.

וכן אם לא זרעה כלל אעפ"י שנשתדפו כל שאר השדות והוי מכת מדינה
ג"כ אינו מנכה לו, שיכול לומר לו אילו זרעתיה הוה מקיים בי³ (תהלים לו
פסוק יט) לא יבשו בעת רעה ובימי רעבון ישבעו.

וכן אם זרעה ולא צמחה ולא זרעה פעם אחרת ונשתדפו כל שאר השדות
אינו מנכה לו כלום, שיכול לומר לו אילו זרעתיה פעם אחרת הוה מקיים בי
לא יבשו בעת רעה וגו'.

וכן בכל שינה ממה שהתנו, או שלא זרע כלל, אף במכת מדינה אינו מנכה
לו.

¹ שו"ע ונו"כ שכב ב

² סמ"ע שם ה

³ שם ו

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLlI7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדרף היומי

מסכת בבא מציעא

**ב. נשתדפו כל שדותיו של מחכיר ואשתדוף נמי הא
בהדייהו ולא אשתדוף רובא דבאגא מאי ... מסתברא
דאמר ליה אי משום לתאי דידי הוה משתייר לי פורתא**

החוכר⁴ או השוכר⁵ שדה מחבירו ואכלה חגב או נשדפה, אם אירע דבר זה לרוב השדות של אותה הבקעה, הרי זו מכת מדינה שנגזרה המכה על המשכיר והמחכיר כמו על השוכר והחוכר, לפיכך מנכה לו משכירותו או מחכירותו לפי ערך ההפסד שאירעו, וכל שכן בקבלנות שאינו נותן לו אלא לפי מה שתוציא הקרקע.

ואם לא פשטה ברוב השדות של אותה בקעה הרי זה מזל רע של השוכר והחוכר גרמה ואינו מנכה לו משכירותו או מחכירותו כלום, אעפ"י שנשתדפו גם כל שאר השדות⁶ של בעל הקרקע, לא אמרינן כיון שנשתדפו גם כל שאר שדותיו של מחכיר מזלו גרמה לו, שיכול לומר המחכיר אם היה משום מזל דידי הוה משתייר לי פורתא, שכן היא מדרתו של הקדוש ברוך הוא שהוא ברחמיו משייר מעט אפילו בעת זעמו דכתיב (ירמיה מב פסוק ב) **כִּי נִשְׂאֲרְנוּ מְעַט מִהַרְבֵּה כִּי נִשְׂאֲרְנוּ מְעַט מִהַרְבֵּה**, לכך אני אומר זהו המוחכר לך נשאר לי שהרי הוא שלי ומזלך גרמה שנשתדף.

אבל אם נשתדפו גם כל שאר השדות של השוכר או החוכר אעפ"י שפשטה המכה ברוב השדות של אותה הבקעה, אינו מנכה לו משכירותו או מחכירותו כלום, דתלינן דמזל רע של השוכר או החוכר גרמה לו שהרי נשדפו גם כל שאר שדותיו, ולא יוכל השוכר לומר לו ג"כ אי הוה מזל דידי הוה משתייר לי פורתא דהוה מקיים בי פי

⁴ שו"ע ונו"כ שם א

⁵ דאילו המקבל אין חילוק במכת מדינה זו, דלפי מה שגדל בשדה חולקין יחד לפי תנאם, אם לא שפשע בזריעה וכמו שיתבאר [לקמן סימן שכ"ח סעיף ב'], משא"כ בשוכר או חוכר דצריך לשלם לו עכ"פ, בזה קאמר דמנכה לו במכת מדינה. סמ"ע א

⁶ בנמוקי יוסף [ב"מ ס"ג ע"ב מדפי הרי"ף] כתב, אף על גב דרוב אותן השדות היו זרועין שעורין וזו הימין, תולין המכה מזרע לזרע כו', והביאה בדרכי משה [סעיף א']. מיהו צ"ע, אם לא נלקה משאר השדות כי אם השעורים וכל הזרועים הימים לא נלקו, וגם שדה ששכר היה הימין, דאפשר דמצוי למימר המשכיר הרי הימים לא נלקו כלל אף על פי שהן מיעוט, ולא כתב הנמוקי יוסף אלא כשכל השדות של בני העיר היו זרועים שעורים. סמ"ע שם ב

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLlI7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדרף היומי

מסכת בבא מציעא

נְשָׂאֲרָנוּ מֵעַט מִהֶרְפָּה, מִשּׁוּם דֹּאמֵר לּוֹ הַמַּחְכִּיר מִדַּת הַדִּין הִיָּה מִתּוֹחַ כִּנְגֻדְךָ מֵאֵד דֹּאֵי הוּיָה חֲזִי לֹא־שְׁתִּיּוּרֵי לֶךְ מִיָּדֵי מִדְּנַפְשֶׁךָ הוּיָה מִשִּׁיר לֶךְ.

ג. היתה שנת שדפון וירקון או שביעית או שהיו שנים כשני אליהו אינו עולה לו מן המניין

ארץ ישראל המתחלקת⁷ לשבטים אינה נמכרת לצמיתות שנאמר (ויקרא כה פסוק כג) וְהָאָרֶץ לֹא תִמָּכַר לְצִמְתָּת פִּי לִי הָאָרֶץ. והיא מניעה⁸ שלא יאמרו בפירוש הריני מוכרה לך לעולם אפילו לאחר היובל, ואם מכר לצמיתות שניהם עוברין בלא תעשה ואין מעשיהן מועילין אלא תחזור השדה לבעליה ביובל ולא זו בבתים גם כן⁹. ואחר¹⁰ היובל יכול לחזור ולמכור לו שדהו¹¹. ובכל עת¹² שירצה לפדות¹³ מחשב עם הלוקח על השנים שאכל, וגורע מדמי המוכר ומחזיר לו השאר

והמוכר¹⁴ את שדהו בזמן שהיובל נוהג אינו מותר לגאול לפחות משתי שנים שנאמר במספר שני תבואות ימכר לך, וכן למכור¹⁵ לכתחלה לפחות מב' שנים אסור ויש מתירין¹⁶.

⁷ רמב"ם שמיטה ויובל פי"א ה"א

⁸ ז"ל הרמב"ן בספר המצוות שם "ולא נתבאר לי עניין המניעה הזאת. שאין אדם חייב להזכיר בשעת ממכרו ולומר עד היובל אני מוכר אבל כל הממכרים נעשים בסתם שדי מכורה לך ביתי קנויה לך והיובל מחזיר המכר לבעליו בין בסתם בין במפרש לעולם כמו שאמרו (ב"מ קט א) יובל אפקעתא דמלכא הוא. וכו'. ואיפשר עוד שנאמר שהיא מניעה שלא יאמרו בפירוש הריני מוכרה לך לעולם אפילו לאחר היובל"

⁹ מנחת חינוך מצוה שלט אות כו

¹⁰ שיטה מקובצת ערכין כט ע"ב [אות ו] בשם הרא"ש

¹¹ דהו"א שהוא כמו אמה העבריה שמאחר שיצאה פעם אחת ביובל שוב אינה נמכרת קמ"ל (שם)

¹² רמב"ם שם הלכה ד

¹³ אבל המוכר לזמן קצוב אינו יכול לגאול בעל כרחו כנ"ל סק"ב וגם יכול לגאול פחות מב' שנים וצריך קנין חדש

¹⁴ אבל הנותן במתנה מותר לפדות תוך ב' שנים ודוקא מדעת הקונה אבל בע"כ אין יכול לפדות גם אחר הב' שנים

¹⁵ כ"נ בלחם שמים רפ"ט מערכין

¹⁶ שפת אמת שם ובס' יקר הערך ערכין כ"ט ב' ד"ה ולא מבעיא נסתפק בזה וע"ל אות ע"ב בשם המנ"ח

תרומות והנצחות | בנק הדואר | ח"ן 22887389 | וובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLlI7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדרף היומי

מסכת בבא מציעא

אפילו רצה הלוקח אסור שנאמר (שם פסוק טו) בְּמִסְפַּר שָׁנִים אַחַר הַיּוֹבֵל תִּקְנֶנָּה מֵאֵת עֲמִיתְךָ בְּמִסְפַּר שָׁנֵי תְבוּאוֹת יִמָּכַר לְךָ בְּמִסְפַּר שָׁנִים אַחַר הַיּוֹבֵל תִּקְנֶנָּה מֵאֵת עֲמִיתְךָ, אִין פְּחוֹת מִשְׁתֵּי שָׁנִים מַעַת לַעַת מִיּוֹם הַמְּכִירָהּ.

וצריך שיאכל הלוקח לא פחות משתי תבואות בשתי שנים ואח"כ יגאל שנאמר שני תבואות, לפיכך אם היתה אחת משתי השנים שביעית שאין בה¹⁷ זריעה¹⁸, או שנת שדפון או ירקון שאין שם תבואה או שהיו שנים כשני אליהו שלא צמח כלל, אינה עולה מן המנין, שאינה שנת תבואה וצריך להשלים עוד שנה, ודוקא אם בכל העולם אין תבואה¹⁹, אבל אם רק בשדות העיר אין תבואה אבל במקומות אחרות יש עולה מהמנין.

בזמן הזה²⁰ כיון שאין נוהג היובל, אינו נוהג כלל²¹ לאו זה.

ד. נותן סלע ופונדיון לשנה

שדה שירשה²² אדם ממורישיו היא הנקראת שדה אחוזה, ושדה שלקחה או זכה בה היא הנקראת שדה מקנה, והמקדיש שדה אחוזתו מודדין אותה וערכה הוא הערך הקצוב בתורה. וכמה הוא כל מקום שראוי לזרוע בו חומר שעורים ויזרענו ביד ולא יקרבו זריעתו ולא ירחק אותה, ערכו חמשים שקלים²³ לכל שני יובל, ואין שנת יובל מן המנין

¹⁷ ואף על גב דבבב"ל יש בה זריעה כיון דבב"ל התורה הפקיעתה מזריעה

¹⁸ מיהו אם עבר וזרעה בשביעית או ביובל עולה לו ואפי' נשדף כל השדות אא"כ הי' שדפון בכל העולם. מנ"ח מצוה של"ט

¹⁹ מנ"ח שם ותמה למה השמיטו רבנו והרדב"ז כי שכן משמע ג"כ לשון רבנו ועי' לה"מ פ"ח משכירות ה"ה ור"י קורקוס כאן

²⁰ הינוך שלט

²¹ ולכאורה להכתב והקבלה המובא לעיל שאיסורו הוא לירושלמי שלא להפקיע קדושת הארץ במכירתו לגוי א"כ אף בזמן הזה שייך לאו זה במכירה לגוי לדעת הרמב"ם דס"ל שקדושת הארץ לא בטלה בזמן הזה עיין חזו"א שביעית סי' ג ס"ק ו ד"ה והנה כל זה ועיי"ש עוד ס"ק יג ובסי' ד ס"ק ה ובסי' ו ס"ק א אמנם כיון שעכ"פ מצוות התלויות בארץ אינם נוהגות בזמן הזה כיון דבעינן ביאת כלכם א"כ אפשר דלהכי אין שייך בזמן הזה ועיין בחזו"א סי' כא ס"ק ב מה שפלפל בזה לדעת הרמב"ן ודעתו שאינו נוהג בזמן הזה

²² רמב"ם הלכות ערכין וחרמין פרק ד הלכה א ב

²³ שהשקל האמור בתורה הוא הנקרא סלע בלשון חכמים, והגרה האמורה בתורה היא המעה בדברי חכמים והוסיפו על השקל ועשו אותו סלע, והסלע ארבעה דינרין, והדינר שש מעין, והמעה שני פונדיונין, נמצא לכל שנה סלע ופונדיון, שאע"פ שהסלע שמונה וארבעים פונדיונין, כשיתן פונדיונות ליקח סלע מן השלחני נותן תשעה וארבעים.

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLII7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדרף היומי

מסכת בבא מציעא

כיצד דרך החשבון²⁴ בערכי שדות, הרי שהקדיש שדה אחוזתו ונשאר ליובל שמנה שנים חוץ משנת היובל שאינה בחשבון כמו שבארנו, כל הרוצה לפדותה מיד הקדש נותן לכל זרע חומר שעורים שמנה סלעים ושמנה פונדיונות, ואם רצו הבעלים לפדותה נותנין עשר סלעים ועשרה פונדיונות לפי שהן מוסיפין חומש, וכן כל חומש האמור בתורה צריך שיהא הקרן עם התוספות חמשה נמצא שהוסיף רביע הקרן, וכן אם פדתה אשתו של מקדיש או אחר מיורשיו הרי אלו מוסיפין חומש.

נשאר ליובל²⁵ ארבע שנים נותן הפודה ארבע סלעים וארבעה פונדיונות לכל חומר ואם הבעלים פדו אותה נותן חומש, וכן לפי השבון זה סלע ופונדיון לכל שנה ואינו נותן שנה בשנה אלא נותן הכל כאחד.

**ה. לא שנו אלא שזרעה וצמחה ואכלה חגב אבל לא זרעה
כלל לא דאמר ליה אילו זרעתה הוה מקיים בי לא יבשו
בעת רעה ובימי רעבון ישבעו**

כשם המקבל שדה²⁶ והתנה עליו בעל הקרקע שיזרענה חטים, ושינה זרעה שעורים, ואכלה חגב או נשתרפה אינו מנכה לו כלום, כמו שהתבאר כך גם אם לא זרעה כלל אעפ"י שנשתרפו כל שאר השדות והוי מכת מדינה ג"כ אינו מנכה לו, שיכול לומר לו אילו זרעתיה הוה מקיים בי²⁷ (תהלים לו פסוק יט) לא יבשו בעת רעה ובימי רעבון ישבעו.

²⁴ שם הלכה ה

²⁵ שם הלכה ו

²⁶ שו"ע ונו"כ שכב ב

²⁷ שם ו

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLlI7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדרף היומי

מסכת בבא מציעא

ו. רועה שהיה רועה והניח עדרו ובא לעיר ובא זאב וטרף
ובא ארי ודרס אין אומרים אילו היה שם היה מציל אלא
אומדין אותו אם יכול להציל חייב ואם לאו פטור

כבר התבאר לעיל דף מ. ודרף צג: ששומר חנם²⁸ שהניח הבהמה בשדה
ונכנס לעיר בשעה שדרך הרועים להכנס, אין זו פשיעה, ואם נאנסה או
נגנבה או נאבדה באותו זמן, אף על פי שאילו היה שם היה יכול להציל
פטור²⁹, ואם נכנס בשעה שאין דרך להכנס, אומדין אם היה יכול להציל
אילו היה שם חייב³⁰, ואם לא היה יכול להציל יש פוטרים³¹ ויש מחייבים,
ויש מחייבים³² גם בספק שמא היה יכול להציל.

²⁸ שו"ע ונו"כ רצא יב

²⁹ שש"ח אינו חייב אלא על פשיעה ואינו צריך להתאמץ חוץ מגדר הרגיל בכיוצא בזה, וכיון שדרך הרועים
להכנס באותה שעה, אינו חייב להשאר לבדו, ואין זה אלא כעין גניבה שש"ח פטור עליה, עי' סמ"ע (סימן שג
ס"ק יב).

³⁰ דכיון שנכנס בשעה שאין דרך בני אדם להכנס ה"ו פשיעה, וכיון שהיה יכול להציל חייב, ואף על פי שעצם
מניעת ההצלה אינו פשיעה, שהרי כשנכנס בשעה שדרך להכנס פטור אף על פי שהיה יכול להציל, מ"מ
תחלתו בפשיעה יש כאן, והגניבה או האונס באו מחמת הפשיעה.

³¹ בשו"ע (שם) פסק כדעת הרי"ף והרמב"ם שהוא פטור, ואף על פי שתחלתו בפשיעה, כיון שלא היה יכול
להציל, הרי זה כאונס שלא מחמת הפשיעה, אבל השי"ך (ס"ק יח) כתב שהמע"מ והב"ח הסכימו לדעת הטור
שפסק כהראב"ד שגם זה מחמת הפשיעה וחייב, שאפשר אילו היה שם היה קורה לו נס והיה יכול להציל, ואף
על פי שהוא דבר רחוק, הרי בתחלתו בפשיעה תלינן האונס בפשיעה אפילו בדרך רחוקה. ובתחלה כתב
השי"ך לחלק שבש"ש סתם הרמ"א לחייבו ובש"ח פטור, והזר בו והעלה שגם בש"ח תליא בפלוגתא. וכתב
הרשד"ם (ח"מ סימן תל) שאף לדעת הראב"ד באונס ברור שלא מחמת הפשיעה, כגון מיתה פטור, ועפ"ז
כתב בנדון דידיה במי שהניח סחורה בספינה ויצא ממנה ואח"כ באו שוללים ולכדו הספינה וכל אשר בה,
שבודאי לא היה יכול להציל ופטור.

³² שי"ך (סימן שג סק"י).

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLl17K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדרף היומי

מסכת בבא מציעא

שומר שכר³³ שנכנס לעיר אפילו בשעה שדרך³⁴ להכנס, אם היה יכול להציל מהאונס אילו היה שם, ואפילו בספק שמא היה יכול להציל חייב³⁵, ואם ודאי שלא היה יכול להציל פטור, ואפילו היה יכול להציל אלא שנאנס ולא הציל פטור³⁶, ויש אומרים³⁷ שאם נכנס בשעה שאין דרך להכנס, אפילו ידוע שלא היה יכול להציל חייב.

דף קו:

ז. פעם ראשונה ושניה זורעה ושלישית אינו זורעה ותניא

אידך שלישית זורעה רביעית אינו זורעה

אם זרעה ולא צמחה ולא זרעה פעם אחרת ונשתדפו כל שאר השדות אינו מנכה לו כלום, שיכול לומר לו אילו זרעתי פעם אחרת הוה מקיים בי לא יבשו פֶּעֶת רָעָה וגו'.

ועד מתי חייב לטפל ולזרוע פעם אחרת אם לא צמחה, כל זמן שראוי לזרעה באותו מקום. אפילו ארבע או חמש פעמים, משום שיכול המחכיר לומר מה שלא צמחה בר' פעמים שעברו משום שעדיין לא הגיע עת וזמן הזריעה דשנה זו.

³³ שו"ע ונו"כ שג י

³⁴ בפעמוני זהב (סימן שג) כתב בשם כרם חמר בסוכן שמשאיר הסחורה והולך לביתו בלילות ובשבתות ומועדים, ונגנבה הסחורה פטור, דאדעתא דהכי יהבי ליה, וצ"ע מ"ש מנכנס בשעה שדרך להכנס, ובשו"ת תשורת ש"י (סימן שפא) כתב במי שנתן עופות לגדלם בשכר, ודרך העופות לילך לשדה ולחזור לעת ערב, ויום אחד לא חזרו, ולאחר היפוש נמצאו ביער שנאכלו ע"י חיות טורפות, דכיון שהוא ש"ש יש לחוש שמא נגנבו או נאבדו והנאכלים הם אחרים, או שמא אילו היה שם היה מציל, והו"ל משואיל"מ, אלא שפטרו מכח מנהג המקום, ודן שם באריכות בדין מנהג מבטל הלכה.

³⁵ ואמרו בגמרא הטעם דלהכי יהיבנא לך אגרא משום נמירותא יתירה, וכתב הסמ"ע (ס"ק יא) בטעם החיוב בספק, שמן הסתם יכול להציל עכ"פ בשכר שש"ש חייב בכך, ולפי טעם זה ש"ח פטור בספק, וכ"כ בלבוש, אבל הש"ך (ס"ק י) כתב הטעם שכל שאינו ידוע בודאי אינו יכול ליטבע שנאנסה, ומשואיל"מ, ולפי"ז גם ש"ח חייב, ועיי' נחל יצחק (סימן צב אות ז ענף ו)

³⁶ נה"מ (ס"ק ב), כיון שהוא אונס בגופו של פקדון, וגם מניעת ההצלה באונס הוא.

³⁷ רמ"א שם כדעת הראב"ד והטור, אבל אם נכנס בשעה שדרך ליכנס מודה הראב"ד שהוא פטור, ואף על פי שנתבאר לעיל שאם נכנס בשעה שדרך להכנס הוה כעין גניבה, והרי ש"ש חייב בגניבה, כתב הסמ"ע (ס"ק יב) דכיון שלבסוף הוה אונס, לא אמרינן תחלתו בגניבה וסופו באונס חייב.

תרומות והנצחות | בנק הדואר | ח"ן 22887389 | וובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLII7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדרף היומי

מסכת בבא מציעא

ודוקא בקבלנות חייב לטפל ולזורעה אולי תצמח ויתן לבעל השדה חלקו ממה שתוציא הארץ, ויכול בעל השדה לומר תבואה של שדה שלי ניהא לי יותר³⁸, אבל בחכירות אינו מחוייב לזורעה אלא יכול לקנות לו פירות מן השוק ולתת לו חכירותו, שמתחילת החכירות לא היתה דעתו דוקא אתבואה דשדה זו, דהרי אם לא יצמח שדה זו כלל היה צריך לקנות מן השוק כדי חכירתו, וכ"ש בשכירות דנותן לו מעות ולא תבואה משדה שלו כלל³⁹.

ח. בתרי זימני הוי חזקה הא כרבנן שמעון בן גמליאל דאמר בתלת זימני הוי חזקה

כבר התבאר במסכת יבמות דף סד: וכתובות דף מג: שאשה שנשאת⁴⁰ או נתארסה לשני אנשים ומתו, לא תינשא לשלישי, מפני הסכנה שמא ימות גם הוא, שכבר הוחזקה זו להיות אנשיה מתים⁴¹. ותולים מיתתן באשה משום דאמרינן מזל רע שלה⁴² גורם שתשב היא עגונה⁴³.

לפיכך אמרו קצת דדוקא אם מתו מיתת עצמן שייך לתלות במזל רע שלה, אבל אם אחד מהם מת והשני נהרג או מת בדבר או נפל ומת וכדומה כאלה

³⁸ סמ"ע ח

³⁹ שם

⁴⁰ שו"ע ונו"כ אבהע"ז ט א

⁴¹ לבוש שם.

⁴² כ' בר"י אות ג' יש לחקור אם שתי אחיות מתו בעליהן הראשונים אי נחשבו קמלניות ושוב כל חדא מנייהו לא תנשא אף לשני והאחות השלישי לא תנשא גם לראשון כי היכא דקי"ל ביו"ד סימן רס"ג לענין מילה דאחיות מחזיקות. ועלה במחשבת דלמ"ד מעין גורם יש צד לומר כן כמו לעיל סי' ב' במשפחת נכפין וגבי מילה ביו"ד שם אבל למ"ד מזל גורם פשיטא דלא אמרינן בזה אחיות מחזיקות והא דלא אמר בפ' הבע"י דאיכא בינייהו הא כבר כתבו התוס' ב"ב דף ה' דבכמה דוכתי לא חייש לומר אלא חדא או תרי מילי ע"ש. פ"ת א

⁴³ כך פי' הלבוש אבל בב"ש א הביא שהרא"ש פי' מזלה גורם היינו פרנסה לפי המזל ואשה זו מזלה רע ומתו אנשיה שלה כדי שתחי' בצער

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLlI7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדרף היומי

מסכת בבא מציעא

שבא מיתתו מסבה אחרת, לא תלינן לה במזל רע שלה ומותרת להנשא⁴⁴.
וכן מקילים⁴⁵ רבים בדברים אלו ואין מוחין בידם.

מיהו אם נשאת לא תצא ואפילו נתקדשה יכנוס, דכולי האי לא מחמרינן⁴⁶.
וי"א⁴⁷ שכופין להוציא.

יש אומרים שהוא הדין אשה שנתגרשה ב' פעמים אין לישא אותה, ויש אומרים דוקא מתו אנשיה וכן עיקר, שבגירושין לא שייך לתלות במזל רע שלה שהרי הוא בבחירת המגרשין.

ואם מתו לה שני אנשים ונשאה השלישי, אם הכיר בה שמתו אנשיה ואעפ"כ נשאה יש לה כתובה ממנו, לא הכיר בה טעות הוא לו ואין לה כתובה.

איש שמתו לו שתי נשים אינו צריך למנוע עצמו מלישא השלישית, דלא שייך למימר גבי איש דקטלן הוא ומזל שלו גורם שנשיו מתות⁴⁸.

⁴⁴ ולפי"ז מובן אמאי לא הקלו במאורסת כיון שעדיין יכול הוא להיות מזלה, והוא אפילו למ"ד מזלה גורם, אולם בח"מ ס"ק ב כתב ששתי הדעות נחלקו האם מעיין גורם וא"כ אין שייך במתו מגורם חיצוני ובמאורסת למזל גורם שמשפיע גם על גורם חיצוני. ולכן כתב שהיה לרמ"א להקל גם במאורסת. וכן הוא בב"ש ב ובביאור הגר"א ו

⁴⁵ רמ"א שם נראה לדמות דבר זה לההיא דפ' מפנין לענין הקזה במעלי שבתא אף על גב דסכנה היא מ"מ כיון דדשו ביה רבים פי' רש"י הורגלו מתוך דוחק שומר פתאים ה' וכן בזה שהורגלו רבים בזה מפני שאין לכל א' ליהדר בזה דאין זיווג מצוי לו ע"כ לא חשו לסכנה עוד. ט"ז שם ג

⁴⁶ ולהרמב"ם אין איסור כלל אלא הוא על צד הניחוש והפחד שיש ברוב השעות שינזקו בהם הגופות החלשים ואין חילוק בין פחד זה לבין האוכל מבישא דאסר נננא לשון הרמב"ם ועיין בב"מ, ולדעת הרא"ש סכנה הוא וכופין להוציאה דחמירא סכנת' מאיסורא וכ"כ הרשב"א והנ"י. ב"ש שם ב

⁴⁷ שיטת הרא"ש ועיין בביאור הגר"א שם ב דחמירא סכנתא מאיסורא וכשם שכופין באיסורא כך כופין בסכנתא.

⁴⁸ ומעמא נראה לי, דבשלמא באשה שפרנסתה תלויה בעלה שהוא צריך לפרנסה מפני שהיא כלואה בבית ואינה יכולה להתפרנס אלא על ידי בעלה, וחיי הבריות ופרנסתם כבר ידעת שתלוי במזל כמאמר חז"ל [שבת י ע"א] בני חיי ומזוני לאו בזכותא תליא מלתא אלא במזלא, ומפני שמזלה הוא שתחיה כל ימיה בעוני, מזל רע זה הוא גורם לה שימות בעלה ולא יהא לה מי שיפרנס אותה, אבל האיש אין פרנסתו תלויה באשה הוא מפרנס את עצמו, לפיכך לא שייך לתלות מיתתה במזלו, נ"ל. לבוש שם. ועיין בתשובת נו"ב סימן ט' שהמציא ע"פ זה קולא אחת דאשה שהיא אשת חיל ומצלחת במו"מ גם אחר מיתת בעלה ומותרת למאי דקי"ל מזל גורם דהרי אין מזלה גורם לעניות ומ"מ לא מלאו לבו להתיר בפירוש אך מי שרוצה למיעבד עובדא (ולסמוך על הרמב"ם שהביא הב"ש סק"ב) יהיה לו יתד קצת לתלות בו ולהסיר הפחד מלבו. פ"ת שם ב

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | וובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLII7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדף היומי

מסכת בבא מציעא

ט. לא שנו אלא שזרעה וצמחה ואכלה חגב אבל זרעה ולא צמחה מצי אמר ליה בעל הקרקע כל ימי זרע זרעא לה ואזיל

מה שהתבאר שהייב לטפל ולזרוע פעם אחרת אם לא צמחה, כל זמן שראוי לזריעה באותו מקום. ו"א⁴⁹ שדוקא בזרעה ולא צמחה הוא שאין מנכה לו מחכירתו עד שיחזור ויזרע כל זמן שראוי לזרוע אפילו ארבע או חמש פעמים, משום שיכול המחכיר לומר מה שלא צמחה בד' פעמים שעברו משום שעדיין לא הגיע עת וזמן הזריעה דשנה זו. אבל בזרעה ואכלה חגב מנכה לו אפילו בפעם ראשון אם היא מכת מדינה, וא"צ לחזור ולזרוע אם אינו רוצה החובר, וי"א⁵⁰ שגם באכלה חגב צריכין לזרוע שנית.⁵¹

י. המקבל שדה מחבירו בעשרה כור חטים לשנה ולקתה נותן לו מתוכה היו חטיה יפות לא יאמר לו הריני לוקח מן השוק אלא נותן לו מתוכה

החובר שדה⁵² מחבירו בעשרה כורין חטין ולקתה, אפילו לא לקתה במחובר אלא שלקו העומרים בשדה אחר שנקצרו עד שהיו חטין רעות⁵³, נותן לו העשרה כורין מתוך אותן החטין ואין צריך לקנות לו יפות. וכן אם היו חטין יפות אינו יכול לומר לו אקח לך חטין מן השוק, אלא לעולם צריך ליתן לו מתוכה בין יפות בין רעות.

במה דברים אמורים שלא שינה, אבל אם שינה כגון שהתנה עמו לזרעה חטין ויתן לו בחכירותו כך וכך שעורין וזרעה שעורין ולקתה בשעורין רעות,

⁴⁹ דעת הרמב"ם הטור והמחבר

⁵⁰ דעת רש"י [ב"מ ק"ו ע"ב ד"ה פעם]

⁵¹ עיין בסמ"ע ז

⁵² שו"ע ונו"כ שכנ א

⁵³ פירוש, שהניחם שם ליבש, ומיירי שלא פשע להניחם שם יותר מהשיעור. סמ"ע שם ב

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLlI7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדרף היומי

מסכת בבא מציעא

אינו יכול לומר אתן לך מתוכה כמו שהן אלא צריך לקנות לו שעורין טובות
מן השוק.

**יא. ההוא גברא דקבל פרדס מחבריה בעשר דני ... התם לא
עבדא ארעא שליחותא הכא עבדא ארעא שליחותא
ומודה רב אשי בעינבי דנדום ובשדה שלקתה בעומריה**

חכר ממנו כרם⁵⁴ בעשרה סלי ענבים והקריסו פירוש שהתליעו בעודן בכרם,
אפילו אחר שנבצרו נותנם לו כמו שהן.

אבל חכרו בעשרה כדי יין והחמיץ בחבית, צריך לקנות וליתן לו יין טוב,
ואינו דומה לחוכר שדה בכך וכך חטין או כרם בכך וכך ענבים שנותן לו
אפילו התליעו, ששם לא עבדא ארעא שליחותא לפיכך מה שגדלה הארץ
יתן לו, אבל הכא הא עבדה ארעא שליחותא ואחר שבאו לרשות החוכר
לקה ולא אמרינן מחמת שעיקרו רע היה לכך החמיץ, אלא טוב היה ומזלו
גרמה שלקה, דקי"ל חמרא אכתפא דגברא שזור כלומר זה קונהו טוב ומיד
שבא לרשותו מזלו גרם שהחמיץ. אולם זה דוקא כשהתנה עמו ליתן יין
סתם, אבל אם פירש דבריו ליתן לו מיין הנעשה מכרם זה, מה לעשות לו
עוד כיון שלא פשע כלום⁵⁵.

**יב. המקבל שדה מחבירו לזרעה שעורים לא יזרענה חטים
חטים יזרענה שעורים ... תבואה לא יזרענה קטנית
קטנית יזרענה תבואה**

לא ישנה⁵⁶ השוכר או המקבל לזרוע בו מיין המכחיש את השדה יותר מהמין
שהתנה עם בעל השדה, ויש אומרים⁵⁷ שבקבלנות מותר לזרוע מיין המכחיש

⁵⁴ שו"ע ונו"כ שם

⁵⁵ סמ"ע שם ג

⁵⁶ שו"ע ונו"כ שכד א

⁵⁷ רמ"א שם

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLlI7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדרף היומי

מסכת בבא מציעא

יותר אם הפירות שווים יותר, שמכיון שמקבל יותר לא איכפת לבעל הקרקע במה שתכחיש השדה. ויש אומרים⁵⁸ שבכל אופן לא ישנה אפילו למין שאינו מכחיש יותר. כיון שמתנאי הקבלנות לתת לו מפירות אותה שדה, יש לומר שמקפיד מפני שצריך מאותו המין שהתנה, ואף על פי שיכול לקנות אותו המין ממקום אחר, אפשר שרוצה בפירות שדהו דוקא⁵⁹.

לפיכך החובר שדה מחבירו לזרעה שעורים, לא יזרעה חטים, מפני שהחטים מכחישות את הקרקע יותר מהשעורים. חכרה לזרעה חטים, יזרעה שעורים. קטנית, לא יזרעה תבואה. תבואה, יזרעה קטנית. ויש אומרים⁶⁰ בהיפך, תבואה לא יזרעה קטנית, קטנית יזרעה תבואה.

יג. מגנת פורים לפורים ואין מדקדקין בדבר

כבר התבאר לעיל דף עח: שמעות שגבה אותן⁶¹ הגבאי לחלקם לעניים לסעודת פורים⁶², אין יכול לשנותן⁶³, לומר דיין בפחות⁶⁴, והמותר יפול לכיס – לקופה של צדקה, אבל לוקחין עגלים לרוב בכל המעות והמותר שלא יספיקו לאכול בפורים ימכר, ויפול לכיס של צדקה.

שם

⁵⁹ ועי' בט"ז (שם) שהקשה דא"כ גם בחכירות הרי צריך לתת לו מפירות השדה, ונראה דס"ל שבאמת להלכה גם בחכירות יכול לעכב שלא ישנה לדיעה זו, ועי' פת"ש, ובשו"ע לא הזכיר מה דינו בדיעבד אם שינה, ונראה דדמי למוסיף משאוי על החמור וכיוצא בזה, שאם שינה בדבר שדרך להוסיף שכר, צריך גם כאן להוסיף, בין בשכירות וחכירות ובין בקבלנות, אא"כ מה ששינה שוה יותר.

⁶⁰ רמ"א שם

⁶¹ שו"ע ונו"כ או"ח תרצד ב ומ"ב שם ו

⁶² בראשונים בסוגיא משמע שלא דוקא כשגבו בפירוש לשם פורים כפירוש רש"י, אלא אפילו כשגבו סתם, כי כאשר גובים בפורים מעות בסתם, הרי זה כאילו פירשו שהמגבית היא לצורך פורים.

⁶³ ואם בני העיר יכולים לשנות יש דיעות בפוסקים עיין במ"א

⁶⁴ בתוס' הרא"ש (ד"ה מגנת פורים לפורים) כתב, ושאעפ"י שמעות של צדקה מותר לשנותן למצוה אחרת אפילו באו לידי גזבר, פורים שאני, שכדי להרבות בשמחת פורים אין לשנותן. ובחזו"י (סי' רלב) כתב, שיש סברא גדולה שהבעלים חפין שהעני ישתמש במעות לצורך סעודת פורים, כדי שיעשה מצווה בממונו. ובריטב"א שם, שהואיל וסעודת פורים היא מצות היום, יש קפידא גדולה לנותנים, שאינם רוצים שישנו לדבר אחר

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLlI7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדרף היומי

מסכת בבא מציעא

ואפילו מעות⁶⁵ שחשב בלבבו⁶⁶ לחלקם לעניים ביום פורים, אינו רשאי לשנותו שצדקה יש לו דין הקדש, וחייב לקיים מחשבתו אף שלא הוציא בשפתיו.

וכן אין משנים מעות פורים ליתנם לעניי עיר אחרת, אלא דוקא לעניי אותה העיר שגבו בשבילם⁶⁷.

ודוקא הגבאים, אבל העני אף שהגבאים גבו המעות לצורך סעודת פורים יכול לעשות בו מה שירצה, ויש לעני רשות להוציאן לשאר צרכיו⁶⁸.

⁶⁵ מ"ב שם מהב"י בשם הגהת אשרי ועיין ביורה דעה סוף סימן רנ"ח ובחושן משפט סימן ר"ב סעיף ח דהביא שם דעות בזה וסיים שם דיש להחמיר

⁶⁶ בערוך השולחן יו"ד סי' רנח סל"ט. כתב, שכדי שיחשב כגמר בלבבו לתת צדקה, צריך שיגמור בדעתו בהחלטיות ליתן כך וכך לצדקה, אבל בלאו הכי אינו נחשב שגמר בלבבו, ולא נתחייב ע"י מחשבתו. ובה"ח אמרנו הל' מתנות עניים פ"ח סק"ט. הוסיף בשם הפוסקים, שהוא הדין אם חשב לומר בפיו ליתן כך וכך, לא נתחייב ע"י מחשבה זו, שהרי אף בתרומה וקדשים שנאמר בהם שכאשר גמר בלבבו א"צ להוציא בפיו, מ"מ כאשר גמר בלבבו להוציא בפיו, אין הנדר חל עד שיוציא בפיו.

אם חשב ליתן לעני מסויים, והלך העני ואינו יודע מי הוא, הורה החזו"א שיתן המעות לעני אחר. דרך אמרנו (שם ציון ההלכה ס"ק פח). וכן הורה הגריש"א (הליכות והנהגות, פורים), ומטעם שאפשר לסמוך בזה על מסירת המודעה שמוסרים בהתרת נדרים של ערב ראש השנה.

⁶⁷ ערוה" שם ה

⁶⁸ מ"ב שם ט כדעת רוב הראשונים נפסק להלכה כדעת רשב"ג שמותר לעני לשנות, וכן כתב הפרי חדש שנהגו להקל כדעת השו"ע. אך הטור כאן פסק שאסור לעני לשנות ולהוציא המעות לשאר צרכיו. והב"ח (סק"ג) כתב שכן דעת המרדכי (מגילה רמז תשפח) וההגהות מיימוניות (הל' מגילה פ"ב הט"ז), ושח"מ"ג (סוף הל' מגילה) נסתפק בזה. בשו"ת שבות יעקב (ח"א סי' ע"ז) כתב שדברי הטור הם רק כשקיבל המעות מיד גבאי צדקה, שכשם שהגבאי אסור לו לשנות, אף העני שקיבל ממנו לא עדיף ממנו, אבל עני שקיבל מיד בעל הבית מותר לו לשנות, וכמו שפסק הטור בעצמו בחושן משפט (סי' רצ"א, וסי' ש"ט) שהמשנה מדעת בעל הבית לא נקרא גזלן. ובחידושי החת"ס (בי"מ שם) כתב שדברי הטור הם רק באופן שמוציא כל המעות לצורך אחר, ומשום שהטור סובר שגם ת"ק המיקל שמותר לשנות מדעת הנותן, מודה שאין לשנות לגמרי מדעת הנותן, אבל אם מוציא קצת מהמעות לצורך פורים ובשאר המעות לוקח מלבושים וכדו', גם לדעת הטור הדבר מותר, דנקטינן כדעת ת"ק שבאופן זה מותר לשנות מדעת הנותן (ודלא כר"מ שסובר שאין לשנות כלל מדעת הנותן). ובעיני זה כתב מהרי"ל דיסקין (אהלים, מגילה עמ' ת"ב). ומדברי המשנ"ב כאן שלא הביאו, נראה שלא חישש לשיטתו. אמנם בסימן רמ"ב סק"ד כתב המשנ"ב בשם ספר חסידים, שאם נתנו לעני דבר מאכל שיאכלנו בשבת, לא יאכלנו בחול, והוסיף שאף שכאן פסק השו"ע שהעני מותר לשנות, יש שמחמירים בזה, וצ"ע לעיין בטור. ועיין בחות יאיר (סי' רל"ב) שכתב שדברי ספר חסידים אינם משנת חסידים גרידא אלא כך הוא עיקר הדין, אך הוסיף שזהו רק במי שנתן לעני לצורך קיום מצוה, כגון כאן שנתן לו לצורך סעודת פורים, או שנתן לו מעות לקנות יין לקידוש, משום שהנותן מקפיד שתתקיים מצוה בממונו, אבל אם נתן לו לדבר הרשות, מסתמא בעד"ב אינו מקפיד אם ישנה העני לצורך אחר, ומותר לעני לשנותו. אכן בשו"ע הרב (שם ס"ח) כתב שדינו של הספר חסידים הוא ממידת חסידות בלבד, אבל מעיקר הדין מותר לשנות כמבואר בשו"ע כאן.

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | וובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLII7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדרף היומי

מסכת בבא מציעא

אם יש מנהג באותה העיר לתת מעות פורים לחזן, אין איסור בדבר שכל הנותן על דעת המנהג נותן⁶⁹.

---

⁶⁹ אבל לא נפקי בזה ידי מתנות לאביונים אפילו אם החזן הוא עני [דכיון דהוא בכלל שכירות החזן הו"ל פורע חובו במתנות לאביונים] א"כ מחלקים מהם לעניים. מ"ב שם ז

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLl17K9ciPjB873YPB8kBu>

